

Vida de Sant Pere Claver

Ignasi Flores

Pere Claver va néixer a Verdú, Urgell, l'any 1580. A partir de 1596 estudià lletres i arts a Barcelona, i el 1602 ingressà a la Companyia de Jesús. Sant Alfons Rodríguez, porter del col·legi jesuïta de Palma de Mallorca despertà en el jove Pere la vocació de missioner. Ordenat de prevere l'any 1616, a la missió de Colòmbia, hi exercí fins a la mort, un apostolat especialment dedicat als esclaus negres, amb el vot de ser *sempre esclau dels esclaus negres*. Extenuat, moria a Cartagena d'Índies, el 8 de setembre de 1654. Va ser canonitzat per Lleó XIII l'any 1888.

L'esclavitud en temps de Claver

Parlar de sant Pere Claver és endinsar-se en una època trista de la història, ennegrida per l'esclavatge. A l'ambició humana se li obrien amplis horitzons per aconseguir els seus objectius de riquesa, poder i honors amb el descobriment del nou continent americà.

Les noves terres freturaven urgentment de mà d'obra barata per a l'explotació de les riqueses. Homes aventurers, avesats a la mercaderia d'esclaus a Europa, crearen en companyia, a l'Àfrica, el complex negoci del tràfic d'esclaus, que comprenia llur captura, transport i comercialització. Fet que ha passat a la història com una de les xacres més greus de la humanitat.

Conten les cròniques que les caceres de negres assortien els magatzems dels negrers i que els propis reietons indígenes del litoral africà es feien intermediaris dels negrers en la mercaderia humana.

L'operació de captura començava per l'atac a un poblat durant la nit. Els infeliços habitants capturats començaven, a partir d'aquest moment, l'itinerari cruel i inacabable del seu esclavatge. Fermats amb grillons i grosses cadenes, se'ls identificava -com es fa amb el bestiar- gravant en el seu cos amb ferro roent la marca de cadascuna de les companyies negreres.

Arrossegats als galions, que els havien de portar mar enllà, eren amuntegats a les bodegues sense cap mena de compassió ni d'atenció higiènica. Un galió negrer venia a ser com un gran taüt surant enmig del mar. Durant la navegació s'obrien cada matí les claraboies, i els morts, que venien a ser un vint o trenta per cent en cada viatge, eren llançats al mar.

En arribar a port i desembarcar, no era difícil poder contemplar l'esgarrifós espectacle d'homes i dones que presentaven en el seu propi cos les vexacions i maltractes patits durant la llarga travessia. Oferts com a mercaderia als ulls voraçs dels compradors, s'iniciava en ells una nova etapa de comercialització i explotació.

La notícia que en té Pere Claver

Pere Claver, tres anys després d'haver ingressat a la Companyia, arribava a Palma de Mallorca per estudiar filosofia.

Va ser providencial la seva trobada amb el germà porter del col·legi de Mont-Sió, Alfons Rodríguez, un jesuïta de vuitanta anys, amb fama de santedat. Va ser el seu íntim amic durant la seva estada a l'illa.

L'obsessió de l'ancià era la salvació de les Índies d'Amèrica, descobertes tot just feia un segle. En les íntimes converses amb ell, Pere Claver va poder obrir els ulls a tot aquest món d'injustícies envers la raça negra, i s'adonà tot seguit de la urgència de la seva abolició i transformació.

Claver no era pas un jove intel·lectualment brillant, però com a català assenyat i amb una visió realista de la situació del món en què vivia, se sentí com empès a col·laborar en aquesta transformació més en obres que no pas amb paraules. Així que, impulsat pel zel i els consells reiteratius del vell Alfons, va demanar ser enviat a les missions d'Amèrica.

Ja a punt d'embarcar-se, quan es trobava a Sevilla fent els preparatius del viatge, va veure amb els seus propis ulls i "tocar, si més no amb el pressentiment i el desig, el món dels esclaus" del port andalús, oprimits pels seus amos, com si fossin bèsties de càrrega. "Aquest *entrenament* de Sevilla, només tastat, pressentit gairebé, hagué d'impressionar-lo al llarg del mes d'espera".

L'expedició de Pere Claver salpà de Sevilla el 15 d'abril de 1610 i a la segona o tercera setmana de juny tocava el port de Cartagena d'Índies.

A Cartagena

Aquí va conèixer un altre jesuïta, que també es deia Alfons, el P. Sandoval, que feia anys treballava en la catequesi dels negres. Durant els pocs mesos transcorreguts en la seva companyia, el va colpir fortament el caràcter obert, dinàmic, equilibrat d'aquest religiós, lliurat íntegrament a l'apostolat dels negres.

Claver, però, encara hauria de continuar els seus estudis a Santa Fe de Bogotà. Un cop acabats, i destinat definitivament a Cartagena, tornaria a trobar-se amb Alfons Sandoval, el qual l'ensinistraria magistralment en la catequesi dels negres. Acabada la carrera i ordenat ja sacerdot el 1616, no faria la professió solemne fins al 1622. Pere va encapçalar la Fórmula, acostumada en aquests casos, amb aquestes paraules: *Amor. Jesús, Maria, Josep, Ignasi, Pere, els mestres i advocats meus i dels meus estimats negres i Alfons meu.* Al final, rubrica la Fórmula amb unes paraules que expressen l'objectiu de tota la seva vida: *Pere Claver, esclau dels negres per sempre.*

Així culminava el seu procés interior espiritual de viure com un esclau entre els esclaus negres per sempre.

Amb aquesta decisió, presa amb tota consciència, no s'adonava ell ni els homes del seu temps que, amb el seu oferiment, començava la transformació de tot un món d'injustícies, l'alliberament de tota una raça oprimida i esclavitzada, i que oferia a l'egoisme de rics i poderosos opressors l'exemple inequívoc d'un amor humà i evangèlic cent per cent a qualsevol home, blanc o negre, oi més si era esclavitzat.

I això en la rutina quotidiana d'una vida senzilla i pobra, generosa i silenciosa de l'anonimat, enmig d'un món de poder, que cada vegada li seria més hostil, i en un ambient domèstic, on seria incomprès pels seus germans de religió. La radicalitat evangèlica l'impel·lia a assumir aquest procés d'acceptació, d'incomprensions, humiliacions, menyspreus, condemnes i atacs, precisament per haver rubricat sense concessions en la fórmula de la professió: *Pere Claver, esclau dels negres per sempre.*

Curt de paraules, pròdig d'heroisme

De Pere Claver no podem pas dir que fos un apòstol d'idees genials o un gran comunicador de la paraula. Més aviat fou un home *curt de paraules, pròdig d'heroisme*, tal com resa la llegenda esculpida en el seu monument a Verdú. No perd temps a condemnar l'ambició dels poderosos, perquè demostra a bastament que és possible de fer-ho amb l'entrega total, desinteressada de la seva vida. No deixa normes escrites sobre la manera d'atansar-se a uns sers desgraciats, perquè prou ho ensenya quan els renta, els canvia de roba, els acotxa, els cura personalment.

I en comptes de dedicar-se a acusacions estèrils contra el tràfic de negres, acut promptament i amb joiosa disposició als galions que arriben a port, a fi de donar als seus negres, esfereïts i angoixats, un acolliment tranquil·litzador i el consol d'un somriure, mentre els reparteix roba, begudes, menjar i dolços, que els alleuja un xic de les penúries de la travessia. I així continuava mentre romanien a Cartagena, en l'espera de ser comercialitzats, com objectes, a nous amos.

Explica en una de les seves cartes: *Vam aplegar els malalts en dos cercles; d'un s'encarregà el meu company amb l'intèrpret, separats de l'altre, que vaig assumir jo. Entre ells n'hi havia dos que es morien: ja estaven freds i no se'ls notava el pols. Vam prendre una teula de brases, la vam posar enmig del cercle a tocar dels que estaven morint-se i, traient diferents perfums, dels quals portàvem dues bosses plenes que van ser gastades en aquesta ocasió, els vam fer una fumigació i els vam cobrir amb els nostres manteus, ja que no portaven res al damunt i no calia perdre temps a demanar res als seus amos; així recobraren calor i nou alè vital; la cara se'ls posà molt alegre i tenien els ulls oberts i ens miraven. D'aquesta manera estiguérem parlant-los, no pas amb la llengua, sinó amb les mans i les obres. Com que estan tan convençuts que els han portat per menjar-se'ls, parlar-los d'una altra forma seria debades!*

La solitud de l'última hora

Quatre anys abans de morir, emmalalteix. La seva salut és extraordinàriament debilitada. Durant aquests quatre anys viu una solitud inexplicable, pràcticament oblidat de tothom, fins i tot mal atès pel seu criat negre! Déu li exigia un holocaust perfecte de la seva vida. Fins que, als 74 anys, esgotat del tot, la lliurà al seu Senyor a qui havia servit de cor en els negres que estimava.

Morí a Cartagena d'Índies, el 7 de setembre de 1654, vigília de la Nativitat de la Mare de Déu, festa major a Montserrat, en la seva Catalunya natal.

El Papa Lleó XIII, que el va canonitzar juntament amb Alfons Rodríguez l'any 1888 i uns anys després, el 1896, el va proclamar patró universal de les missions entre negres, va pronunciar aquestes paraules: *Després de la vida de Crist cap altra vida no m'ha commogut tan profundament com la del gran apòstol sant Pere Claver.*

- Extret del llibre de Joan Ribalta sj: **Sants i beats de la Companyia de Jesús**
 - Santuari i Refugi de Pelegrins Sant Pere Claver – Verdú - Catalunya